

Este o fotografie sepia, ovală, lipită pe cartonul îngălbenit al unui carnet, care înfățișează un bebeluș ridicat pe trei sferturi pe niște perne festonate, puse unele peste altele. E îmbrăcat într-o cămășuță brodată, cu o singură gaică, largă, de care e prinsă puțin în spatele umărului o fundă mare, ca o floare sau ca aripile unui fluture uriaș. Un bebeluș zvelt, nu foarte dolofan, ale cărui picioare depărtate ajung până la marginea mesei. De sub părul castaniu prins într-un moț pe fruntea lui bombată, ochii larg deschiși privesc cu o intensitate aproape lacomă. Brațele lui, deschise ca ale unei păpuși, par să se agite. Zici c-o să sară din clipă în clipă. Sub fotografie, semnătura fotografului — M. Ridel, Lillebonne —, ale cărui inițiale împletite împodobesc și colțul din stânga sus al copertei, foarte murdare, cu marginile ferfenițite.

Când eram mică, credeam — așa trebuie să-mi fi spus cineva — că sunt eu acolo. Nu sunt eu, ești tu.

Mai exista, totuși, o altă fotografie cu mine, făcută de același fotograf, pe aceeași masă, cu părul castaniu prins la fel într-un moț, dar eram bucălată, cu ochii înfundați într-o față rotundă, cu o mână între coapse. Nu-mi amintesc să fi fost intrigată de diferența evidentă dintre cele două fotografii.

În preajma Zilei Tuturor Sfinților mă duc la cimitirul din Yvetot să pun flori pe cele două morminte. Pe cel al părinților și pe al tău. De la un an la altul uit unde se află, dar le găsesc orientându-mă după crucea înaltă și foarte albă, vizibilă de pe alea centrală, care este deasupra mormântului tău, chiar lângă al lor. Pun pe fiecare câte o crizantemă de altă culoare și câteodată pe al tău câte o floare de erica, iar ghiveciul îl înfig în pietrișul jardinierei, săpat special la poalele lespezii.

Nu știu dacă ne gândim mult în fața mormintelor. În fața celui al părinților, zăbovesc o clipă. De parcă le-aș spune „iată-mă“ și le-aș povesti cum evoluasem în ultimul an, ce făcusem, ce scrisesem, ce speram să scriu. Apoi trec la al tău, în dreapta,

mă uit la stelă, citesc de fiecare dată inscripția cu litere mari, aurii, prea strălucitoare, refăcute grosolan în anii '90 peste cele vechi, mai mici, devenite ilizibile. Din proprie inițiativă, mărmurarul a șters jumătate din inscripția inițială, hotărând să lase sub nume și prenume doar această singură mențiune, cu siguranță pentru că a considerat-o esențială: „A murit în Joia Mare 1938“. Asta m-a șocat și prima dată când ți-am văzut mormântul. Ca dovada săpată în piatră a alegerii făcute de Dumnezeu și a sfințeniei tale. De douăzeci și cinci de ani de când vin la morminte, nu am niciodată nimic să-ți spun.

După starea civilă, ești sora mea. Ai același nume de familie ca mine, numele meu „de fată“, Duchesne. În livretul de familie, aproape ferfenițit, al părinților, la rubrica Nașterea și Decesul copiilor rezultați din căsătorie, apărem una sub alta. Tu, deasupra, cu două ștampile de la primăria Lillebonne (Seine-Inférieure), eu, cu una singură — pentru mine, rubrica decesului se va completa într-un alt livret oficial, cel care atestă faptul că am creat o familie, cu alt nume.

Dar tu nu ești sora mea, nu ai fost niciodată. Nu ne-am jucat, nu am mâncat și nu am dormit împreună. Nu te-am atins niciodată, nu te-am sărutat. Nu

știu ce culoare au ochii tăi. Nu te-am văzut niciodată. Ești fără corp, fără voce, doar o imagine plată în câteva fotografii alb-negru. Nu am nicio amintire cu tine. Când m-am născut, erai deja moartă de doi ani și jumătate. Ești copilul Domnului, fetița invizibilă despre care nu vorbeam niciodată, cea absentă din toate conversațiile. Secretul.

Tu ai fost mereu moartă. Ai intrat moartă în viața mea în vara când aveam zece ani. Născută și moartă într-o poveste, ca Bonnie, fetița lui Scarlett și Rhett din *Pe aripile vântului*.

Povestea se petrece în vacanța din 1950, ultima vară de jocuri nesfârșite, de dimineața până seara, între verișoare, câteva fete din cartier și fete de la oraș, aflate în vacanță la Yvetot. Ne jucam de-a vânzătoarele, de-a oamenii mari, ne făceam case în numeroasele anexe ale curții părinților, din rafturi pentru sticle, cutii de carton și haine vechi. Cântam pe rând, cățărare pe leagăn, *Il fait bon chez vous Maître Pierre* și *Ma guêpière et mes longs jupons*¹, ca la concursurile muzicale de la radio. Plecam pe furiș ca să culegem dode. Părinții le interziceau băieților

1. *Ce bine-i la tine, jupâne Pierre* și *Corsetul și jupoanele mele lungi*. Cântece de varieteu din anii '40-'50 ai secolului XX.